

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Інститут професійної військової освіти "Вишкіл Лідерів"

Кафедра лідерства

ЗАТВЕРДЖУЮ

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ВІЙСЬКОВОГО ЛІДЕРСТВА
(код ВП1.2)**

Ступінь вищої освіти	бакалавр
Освітньо-професійна програма	Фізичне виховання і спорт у Збройних Силах
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	017 Фізична культура і спорт
Цикл	професійна підготовка
Статус навчальної дисципліни	обов'язкова
Форма здобуття освіти	очна (денна)
Мова навчання	українська

Київ – 2024

Робоча програма навчальної дисципліни циклу дисциплін професійної підготовки за освітньо-професійною програмою “Фізичне виховання і спорт у Збройних Силах” першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 017 “Фізична культура і спорт”.

Розробники програми:

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри лідерства

Протокол від “30” серпня 2024 року № 1

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма здобуття освіти
Кількість кредитів – 3 кредита ECTS. Загальна кількість годин – 90 годин. Для денної форми здобуття освіти: кількість навчальних занять під керівництвом викладача – 60 год. кількість годин самостійної роботи – 30 год.	галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка	Дисципліна циклу професійної підготовки, обов’язкова
		Рік підготовки:
	спеціальність: 017 Фізична культура і спорт	1-й
		Півріччя
		II
		Лекції, год.
	освітній ступінь – бакалавр	14
		Семінарські заняття, год.
		8
		Групові заняття, год.
		20
		Практичні заняття, год.
		12
		Групові вправи, год.
		-
		Самостійна робота, год.
		30
		Індивідуальні завдання:
		4
		Підсумковий контроль, год.: Залік – 2

2. Мета та заплановані результати навчання

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Основи військового лідерства” є надання базових концептуальних знань щодо теорії та практики військового лідерства, формування у курсантів лідерських компетентностей та навичок ефективної взаємодії у військових організаційних структурах.

2.2. Компетентності, які набуваються під час засвоєння навчальної дисципліни: здатність аналізувати і усвідомлювати місію; вести за собою особовий склад до її виконання, демонструючи цінності, властивості характеру і мислення на основі прикладів етосу Воїна та видатного військового лідерства.

2.3. Заплановані результати навчання: знати і розуміти особливості професії офіцера, основи військового лідерства, цінності, властивості характеру і види мислення видатних військових лідерів на прикладах їх військово-професійної діяльності і етосу Воїна.

Курсант повинен бути спроможний:

застосовувати сучасні підходи до вирішення проблем військового лідерства та військово-соціального управління, самостійно розв’язувати управлінські проблеми з урахуванням специфіки ситуації;

аналізувати специфіку соціальних явищ та процесів в колективі, використовувати сучасні технології для розвитку військового середовища та команди, забезпечувати військову дисципліну;

здійснювати управлінську діяльність з урахуванням індивідуально-психологічних якостей, професійного рівня підлеглих, структури задачі та умов реалізації прийнятих рішень.

3. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Структура навчальної дисципліни

а) денна форма здобуття освіти

Номери та назви тем	Усього годин	З них		У т. ч. за видами навчальних занять					Рубіжний контроль	Контрольні заходи
		Навчальних занять	Самостійна робота	Лекції	Семінарські заняття, круглі столи	Групові заняття	Практичні заняття	Групові вправи		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1 курс										
II півріччя										
Тема 1. Концептуальні засади військового лідерства.	22	14	8	2	4	4	4			
Тема 2. Військове лідерство: сутність та зміст.	11	8	3	4	2	2				
Тема 3. Практика військового лідерства та командоутворення (Teambuilding).	22	16	6	4		8	4			
Тема 4. Психологічні аспекти військового лідерства.	35	22	13	4	6	6	4			2
Всього за II півріччя	90	60	30	14	12	20	12			
Всього за 1 курс	90	60	30	14	12	20	12			
Залік	5	2	3							2
Всього за навчальну дисципліну	90	60	30	14	12	20	12			2

3.2. Зміст навчальної дисципліни

а) денна форма здобуття освіти

№ п/п	Вид навчального заняття	Кількість годин	Із них		Півріччя (курс навчання), номери та назви тем і навчальних занять, навчальні питання заняття, завдання для самостійної роботи	Матеріально-технічне забезпечення	Рекомендована література
			Навчальних занять під керівництвом викладача	Самостійної роботи			
1	2	3	4	5	6	7	8
		90	60	30	II півріччя 1 курсу		
		22	14	8	Тема 1. Концептуальні засади військового лідерства.		
1.	Л	2	2	-	Тема 1. Заняття 1. Основи військового лідерства в Збройних Силах України. 1. Вступ до дисципліни. Предмет, завдання дисципліни та порядок її вивчення. 2. Офіцер як професія. 3. Модель формування військового лідерства. 4. Доктрина та інші установчі документи з військового лідерства.	ПЕОМ, проектор	[4, 5, 15, 16, 20, 21, 22, 27, 28]
2.	С	4	2	2	Тема 1. Заняття 2. Етос Воїна. 1. Ключові поняття та структура етосу Воїна: “Дух”, “Шлях”, “Сила”. 2. Порівняння етосів Воїнів Збройних Сил України: Етос сержанта, Етос Сил територіальної оборони, Етос морської піхоти. <u>Самостійна робота:</u> Роль військового лідера в розвитку “розподіленої відповідальності” громадянського суспільства та Збройних Сил за воєнну безпеку.	ПЕОМ, проектор	[4, 5, 15, 16, 20, 21, 22, 27, 28]
3.	ГЗ	6	4	2	Тема 1. Заняття 3. Природа і зміст лідерства. 1. Теорія визначних особистостей. 2. Теорія лідерських якостей. 3. Поведінкова та ситуаційна теорії лідерства. 4. Сучасні теорії лідерства. <u>Самостійна робота:</u> Військове лідерство в сучасних умовах. Офіцер як лідер військового колективу.	ПЕОМ, проектор	[4, 5, 15, 16, 20, 21, 22, 27, 28]

4.	ПЗ	3	2	1	Тема 1. Заняття 4. Принципи військового лідерства. 1. Принципи військового лідерства у Збройних Силах України. 2. Принципи військового лідерства у арміях країн-членів НАТО. 3. Концепція становлення лідера (за Джоном Максвелом та ін.) <u>Самостійна робота:</u> Основні етапи становлення офіцера як лідера військового колективу.	ПЕОМ, проектор	[4, 5, 15, 16, 20, 21, 22, 27, 28]
5.	С	4	2	2	Тема 1. Заняття 5. Цінності військового лідера. 1. Сутність цінностей “Чесність”, “Стійкість”, “Професійність”, “Єдність”. 2. Цінності військового лідера у арміях держав-членів НАТО. 3. Моральні стандарти доброчесності офіцерів Збройних Сил. <u>Самостійна робота:</u> Категорії військового обов'язку та ціннісні стандарти діяльності військового лідера.	ПЕОМ, проектор	[4, 5, 15, 16, 20, 21, 22, 27, 28]
6.	ПЗ	3	2	1	Тема 1. Заняття 6. Роль військового лідера в розвитку “морального капіталу” Збройних Сил. 1. Робота в синдикатах: “Розв’язування практичних ситуацій морально-етичних дилем військової практики”. 2. Презентація результатів роботи в синдикатах. <u>Самостійна робота:</u> Кодекси поведінки військовослужбовців Збройних сил України.	ПЕОМ, проектор	[4, 5, 15, 16, 20, 21, 22, 27, 28]
		11	8	3	Тема 2. Військове лідерство: сутність та зміст.		
7.	Л	2	2	-	Тема 2. Заняття 1. Військове лідерство та менеджмент: шляхи розвитку. 1. Сутність військового лідерства та менеджменту. Основні теорії та підходи. 2. Військове лідерство та управління: спільне та відмінне. 3. Формула видатного командування: симбіоз управління та лідерства.	ПЕОМ, проектор	[4, 5, 15, 16, 20, 21, 22, 27, 28]
8.	ГЗ	3	2	1	Тема 2. Заняття 2. Місія, мета та завдання військового лідера. 1. Місія та мета військового лідера. 2. Завдання військового лідера-офіцера та лідера –сержанта. 2. Рівні та компетентності військового лідера. <u>Самостійна робота:</u> Детально ознайомитися з доктриною військового лідерства у Збройних Силах України.	ПЕОМ, проектор	[4, 5, 15, 16, 20, 21, 22, 27, 28]
9.	С	4	2	2	Тема 2. Заняття 3. Лідерські якості та їх сутність. 1. Авторитет і лідерство військовослужбовця. 2. Сутність та класифікація лідерських якостей. 3. Сутність оцінювання та діагностування лідерських якостей. <u>Самостійна робота:</u> Основні якості, необхідні військовим лідерам в умовах сьогодення.	ПЕОМ, проектор	[4, 5, 15, 16, 20, 21, 22, 27, 28]
10.	Л	2	2	-	Тема 2. Заняття 4. Основні вимоги до військового лідера: морально-етичний	ПЕОМ,	[4, 5, 15, 16, 20,

					вимір. 1. Характер та чесноти військового лідера. 2. Когнітивні та вольові властивості. 3. Присутність та авторитет військового лідера. 4. Виникнення моральних дилем в ході ведення бойових дій. 5. Токсичне та харизматичне лідерство.	проектор	21, 22, 27, 28]
		22	16	6	Тема 3. Практика військового лідерства та командоутворення (Teambuilding).		
11.	Л	2	2	-	Тема 3. Заняття 1. Кодекс честі національних військових лідерів, культура, лідерство та організаційна поведінка. 1. Кодекс честі офіцера: історичний та сучасний аспект. 2. Внутрішньо групові процеси, їх зміст, організація та управлінський вплив на них. 3. Роль військового лідера у створенні, підтриманні і збереженні традицій підрозділу.	ПЕОМ, проектор	[4, 5, 15, 16, 20, 21, 22, 27, 28]
12.	ПЗ	3	2	1	Тема 3. Заняття 2. Роль військового лідера у формуванні корпоративної культури взаємовідносин і традицій в підрозділі. 1. Корпоративна культура взаємовідносин у підрозділі та роль військових лідерів у її формуванні. 2. Роль військового лідера у створенні, підтриманні збереженні і розвитку традицій підрозділу. <u>Самостійна робота:</u> Типи корпоративної культури.	ПЕОМ, проектор	[4, 5, 15, 16, 20, 21, 22, 27, 28]
13.	ГЗ	3	2	1	Тема 3. Заняття 3. Комунікативна компетентність військового лідера та командоутворення (Teambuilding). 1. Налагодження ефективної комунікації з командою (зворотній зв'язок, конструктивна критика, кризова комунікація, ведення складних перемовин). 2. Принципи і методи Teambuilding. 3. Розподілене лідерство та делегування повноважень. <u>Самостійна робота:</u> Стили міжособистісної взаємодії військового лідера у колективі.	ПЕОМ, проектор	[4, 5, 15, 16, 20, 21, 22, 27, 28]
14.	ГЗ	3	2	1	Тема 3. Заняття 4. Управлінська компетентність військового лідера. 1. Самовизначення (самоактуалізація) та самомотивація військового лідера. 2. Теоретичні основи мотивації військово-професійної діяльності. 3. Принципи та підходи мотивуючої організації праці. 4. Контрпродуктивне військове лідерство. <u>Самостійна робота:</u> Порівняльний аналіз мотиваційної теорії потреб особистості А. Маслоу та гігієнічної теорії мотивації Ф. Герцбергера.	ПЕОМ, проектор	[4, 5, 15, 16, 20, 21, 22, 27, 28]
15.	ГЗ	3	2	1	Тема 3. Заняття 5. Розвиток військових лідерів та визначення пріоритетних завдань та напрямків їх діяльності.	ПЕОМ, проектор	3,[4, 5, 15, 16, 20, 21, 22, 27, 28]

					1. Формування індивідуальної траєкторії розвитку військового лідера. 2. Управління кар'єрою військового лідера. 3. Закони і принципи тайм-менеджменту. 4. Техніки управління часом військового лідера. <u>Самостійна робота:</u> Роль лідерства у розв'язанні актуальних проблем військової практики.		
16.	Л	2	2	-	Тема 3. Заняття 6. Інтелект та мислення військового лідера. 1. Аналітичне, системне, критичне мислення військового лідера. 2. Інноваційне (креативне, нестандартне, нешаблонне) мислення військового лідера. 3. Приклади нешаблонного мислення військових лідерів сучасності (вітчизняних та зарубіжних). <u>Самостійна робота:</u> Критичне та позитивне мислення військового лідера.	ПЕОМ, проектор	[4, 5, 15, 16, 20, 21, 22, 27, 28]
17.	ГЗ	3	2	1	Тема 3. Заняття 7. Військове лідерство – виклик змінам. 1. Визначення та аналіз ризиків у військово-професійній діяльності. 2. Класифікація та типологія проблем. 3. Зміни і розвиток військового підрозділу. <u>Самостійна робота:</u> Роль військового лідера у подоланні кризових ситуацій.	ПЕОМ, проектор	[4, 5, 15, 16, 20, 21, 22, 27, 28]
18.	ПЗ	3	2	1	Тема 3. Заняття 8. Управління міжособистісними конфліктами у військовому колективі. 1. Природа та структура міжособистісних конфліктів. Види конфліктів. 2. Стратегії поведінки у конфлікті. 3. Методи та технології управління міжособистісними конфліктами. <u>Самостійна робота:</u> Визначити позитивні та негативні сторони міжособистісного конфлікту.	ПЕОМ, проектор	[4, 5, 15, 16, 20, 21, 22, 27, 28]
		35	22	13	Тема 4. Психологічні аспекти військового лідерства.		
19.	Л	2	2	-	Тема 4. Заняття 1. Особистість військового лідера. 1. Психологічна структура особистості військового лідера та її спрямованість. 2. Темперамент і характер військового лідера. 3. Психологічні властивості військового лідера.	ПЕОМ, проектор	[1, 2, 4-14. 17-19, 23-26, 29, 30]
20.	ПЗ	4	2	2	Тема 4. Заняття 2. Оцінювання військового лідера. 1. Самовизначення спрямованості за багатофакторним особистісним опитувальником «Адаптивність 200». 2. Самовизначення темпераменту і характеру за: тестом-опитувальником Г. Айзенка для діагностики властивостей і типу темпераменту (EPQ); опитувальником Г. Шмішека «Діагностика типів акцентуації рис характеру». 3. Проблемні аспекти та перспективні підходи до оцінювання військових лідерів (вітчизняний та зарубіжний досвід).	ПЕОМ, проектор	[1, 2, 4-14. 17-19, 23-26, 29, 30]

					<u>Самостійна робота:</u> Основні психічні властивості особистості військовослужбовця та їх вплив на військово-професійну діяльність.		
21.	ГЗ	3	2	1	Тема 4. Заняття 3. Вплив військового лідера на психічні стани військовослужбовців та їх прояви. 1. Вплив військового лідера на психічні стани та утворення військовослужбовців. 2. Сутність паніки, причини її виникнення та першочергові дії військового лідера щодо її припинення. <u>Самостійна робота:</u> Прийоми подолання паніки у стресових ситуаціях.	ПЕОМ, проектор	[1, 2, 4-14. 17-19, 23-26, 29, 30]
22.	С	4	2	2	Тема 4. Заняття 4. Емоційний інтелект (емоційна компетентність) військового лідера. 1. Емоційний самоменеджмент військового лідера (управління собою). 2. Встановлення довіри та взаємної поваги в команді. 3. Управління емоційним станом підлеглих та емпатія військового лідера. 4. Стресори військово-професійної діяльності та їх вплив на психіку військовослужбовців. 5. Вплив бойових дій на психічне здоров'я військовослужбовців та військових лідерів. <u>Самостійна робота:</u> Фізіологічні та психологічні стресові фактори та їх вплив на психіку військовослужбовця.	ПЕОМ, проектор	[1, 2, 4-14. 17-19, 23-26, 29, 30]
23.	ГЗ	3	2	1	Тема 4. Заняття 5. Профілактика девіантної поведінки військовим лідером у колективі. 1. Прояви девіантної поведінки в бойових умовах. 2. Характеристика девіантної поведінки в бойовій обстановці та першочергові дії військового лідера щодо її припинення. <u>Самостійна робота:</u> Поняття норми та девіацій поведінки. Маркери девіантної поведінки військовослужбовця.	ПЕОМ, проектор	[1, 2, 4-14. 17-19, 23-26, 29, 30]
24.	Л	2	2	-	Тема 4. Заняття 6. Психологічні особливості бойової діяльності військового лідера. 1. Стрес, його види та особливості протікання у бойових умовах. 2. Стресостійкість військовослужбовця та навички управління стресом у бойових умовах. 3. Техніки надання психологічної допомоги та самодопомоги при бойовому стресі.	ПЕОМ, проектор	[1, 2, 4-14. 17-19, 23-26, 29, 30]
25.	ПЗ	3	2	1	Тема 4. Заняття 7. Формування стресостійкості військового лідера. ПЗ 1. Подолання психологічної смуги перешкод. 2. Техніки саморегуляції психічних станів. 3. Допомога при руховому збудженні. 4. Допомога при ступорі.	ПЕОМ, проектор	[1, 2, 4-14. 17-19, 23-26, 29, 30]

					5. Допомога при нервовому тремтінні. 6. Методика “Ключ”. Ідеомоторне тренування. <u>Самостійна робота:</u> Принципи та правила надання психологічної допомоги при бойовому стресі.		
26.	ГЗ	3	2	1	Тема 4. Заняття 8. Управління досвідом військового лідера. 1. Оцінювання досвіду військового лідера. 2. Впровадження досвіду в діяльність (After Action Review). 3. Кейси вдосконалення в дії (вітчизняні та світові). <u>Самостійна робота:</u> Чого очікують військовослужбовці від своїх лідерів у бойових умовах?	ПЕОМ, проектор	[1, 2, 4-14. 17-19, 23-26, 29, 30]
27.	КС	6	4	2	Тема 4. Заняття 9. Захист індивідуального проєкту. 1. Презентація (захист) слухачами індивідуального (авторського) проєкту (есе). <u>Самостійна робота:</u> Виконання індивідуального проєкту, написання есе, підготовка презентації.	ПЕОМ, проектор,	[1, 2, 4-14. 17-19, 23-26, 29, 30]
28.	Залік	5	2	3	Залік.		
Всього за навчальну дисципліну		90	60	30	Л – 14 год., С – 8 год., ГЗ – 20 год., ПЗ – 12 год., КС – 4 год., СР – 30, З – 2 год.		

4. Індивідуальні завдання

Робочою програмою навчальної дисципліни передбачено написання есе як виконання індивідуального (авторського) проєкту (завдання) (далі – індивідуальне завдання).

Запропоновані теми індивідуального завдання:

1. Як стати військовим лідером?
2. Ідеальний військовий лідер: який він?
3. Пріоритетні завдання військового лідера.
4. Що я роблю для того, щоб стати військовим лідером?

Есе (від франц. *essai* – спроба, проба, нарис) – прозаїчне висловлювання невеликого об'єму і вільної композиції, що виражає індивідуальні враження і міркування з конкретного приводу або питання і свідомо не претендує на вичерпну відповідь.

Курсант має виконати індивідуальне завдання, дотримуючись стилю есе, а саме використання: афористичності, образності та парадоксальності. Для есе має бути характерним використання численних засобів художньої виразності: символи, метафори, порівняння, алегоричні і притчові образи, наративні історії.

Для передачі курсантом особистісного сприйняття в есе необхідно використовувати всілякі асоціації; проводити паралелі; добирати аналогії. Індивідуальне завдання у формі есе буде виконано, якщо в ньому будуть присутні: непередбачувані (парадоксальні) висновки; несподівані повороти; цікаві зчеплення.

Найвищу оцінку отримують курсанти, які дотримуються правил написання креативного есе:

1. Тільки позитивна мова (описувати краще те, що є, а не те, чого немає).
2. Слова-зв'язки (вони допомагають плавно переходити з однієї частини до іншої).
3. Різна структура речень (читати речення правильної структури нудно, має бути кілька інверсій, писати різні за довжиною речення тощо).
4. Зрозумілі слова (розуміти значення слів, які вживаються в есе, уразити змістом, а не словниковим запасом).
5. Різні слова (синонімія).
6. Лаконічність.
7. Активна життєва позиція.

5. Методи навчання

У ході вивчення дисципліни використовуються такі методи навчання:

Лекції. На лекціях курсантам даються систематизовані основи наукових знань щодо основ теорії військового лідерства, уявлень про військово-соціальне управління, професійної військової етики, психологічні аспекти управління та лідерства в діяльності військового керівника, практичні методи

та форми психологічної підготовки військовослужбовців до дій в екстремальних умовах.

Семінарські заняття проводяться з основних і найбільш складних питань програми навчальної дисципліни. Основним завданням семінарських занять є поглиблення і закріплення знань, одержаних курсантами на лекціях і в процесі самостійної роботи над навчальною та науковою літературою щодо тематики дисципліни, формування вмінь щодо пошуку, узагальнення, критичного аналізу навчального матеріалу, формулювання і захисту своїх поглядів з питань, які розглядаються.

Групові заняття мають на меті надання курсантам поглиблених знань з питань, які виносяться на заняття та проводяться пояснювально-демонстративним методом. На цьому занятті викладач надає курсантам новий теоретичний навчальний матеріал, організовує обговорення та шляхом опитування контролює засвоєння цього матеріалу, що сприяє його закріпленню.

Самостійна робота курсантів є основною формою роботи із засвоєння навчального матеріалу навчальної дисципліни. Вона здійснюється з метою відпрацювання та засвоєння визначеного навчального матеріалу; закріплення та поглиблення знань та практичних умінь; виконання домашніх завдань з навчальної дисципліни; підготовки до майбутніх занять і контрольних заходів; формування у курсантів культури розумової праці, самостійності та ініціативи у пошуку та набутті знань.

6. Контроль успішності навчання

Протягом навчання проводяться такі види контролю: вхідний, поточний, самоконтроль, підсумковий.

Формою контролю знань є залік.

Вхідний контроль проводиться перед вивченням навчальної дисципліни з визначення рівня підготовки курсантів із суміжних навчальних дисциплін, які передують вивченню навчальної дисципліни. Кількість контрольних заходів, форми їх проведення, періодичність доводяться до курсантів на початку вивчення дисципліни та навчального семестру.

Поточний контроль – оцінювання теоретичних знань і практичних навичок курсанта з конкретної теми. Проводиться викладачами на всіх видах навчальних занять.

Форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються кафедрою. Основні форми поточного контролю: усне опитування, письмовий контроль, виступ на семінарському (груповому) занятті тощо. Основна мета поточного контролю – постійне отримання викладачем інформації про якість засвоєння курсантами матеріалу навчальної дисципліни, перевірка готовності курсантів до виконання наступних навчальних завдань, а також управління їх навчальною мотивацією. Результати поточного контролю використовуються для

коригування методів і засобів навчання та враховуються на диференційованому заліку та екзамені. Кількість балів для визначення результатів поточного контролю залежить від рівня знань курсанта, вміння використовувати їх при виконанні практичних завдань і нормативів, володіння методикою проведення занять з особовим складом тощо. Результати поточного контролю фіксуються в журналі обліку навчальних занять.

Самоконтроль призначений для самооцінки курсантами якості засвоєння навчального матеріалу з конкретного розділу (теми) навчальної дисципліни. З цією метою в лекційних матеріалах для кожної теми (розділу), а також у практичних завданнях передбачаються питання для самоконтролю. Самоконтроль курсантами здійснюється у формі перевірки своїх знань шляхом усного опитування один одного, взаємооцінювання техніки виконання вправ.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку в термін, встановлений графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою навчальної дисципліни. Для проведення заліку використовують тестові завдання, зміст яких визначається матеріалом навчальних занять за темами № 1-4 навчальної дисципліни.

Форма проведення контролю (усна, письмова, комбінована, а також шляхом тестування з використанням технічних засобів), зміст і структура контрольних завдань, білетів, перелік матеріалів, користування якими дозволяється курсанту під час заліку (програми, довідники, карти, таблиці, макети та інші посібники) і критерії оцінювання обговорюються на засіданні кафедри і затверджуються начальником кафедри не пізніше ніж за місяць до початку складання контрольного заходу.

Засобами діагностування успішності навчальної діяльності курсанта навчальної дисципліни “Основи військового лідерства” виступають: контрольні питання до семінарських, групових і практичних занять; завдання для поточного контролю; перелік питань теоретичного опитування та письмової перевірки, практичне завдання, білети до заліку; які визначаються у робочій програмі навчальної дисципліни.

7. Критерії оцінювання результатів навчання

Діагностика успішності навчання курсантів здійснюється відповідно до рейтингової системи оцінювання з навчальної дисципліни та формується як сума всіх рейтингових балів курсанта отриманих під час здійснення поточного та підсумкового видів контролю.

Рейтингова оцінка навчальної дисципліни (**R**) формується як сума всіх рейтингових балів курсанта:

за відповіді на групових (**R_{ГЗ}**) та семінарських (**R_{СЗ}**) заняттях, виконання завдань на практичних заняттях (**R_{ПЗ}**), складання заліку **R_З**:

$$R = R_{ГЗ} + R_{СЗ} + R_{ПЗ} + R_{З}.$$

Для визначення оцінки за шкалою ЄКТС та національною шкалою рейтингова оцінка (в балах) навчальної дисципліни (R) переводиться згідно з таблицею:

Значення R	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	“відмінно”
80 – 89	“дуже добре”
65 – 79	“добре”
55 – 64	“задовільно”
50 – 54	“достатньо”
1 – 49	“незадовільно” з можливістю повторного складання

Результати заліку, оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів. У разі, коли відповіді за всі завдання курсанта оцінені менше ніж в 50 балів, він отримує незадовільну оцінку за результатами заліку. Курсант має 2 можливості повторно скласти залік, при цьому для другої спроби, рішенням начальника кафедри, створюється комісія кафедри.

Критерії оцінювання заліку:

90 – 100 – слухач має глибокі, міцні і систематичні знання всіх положень теорії, може не тільки вільно сформулювати, але й самостійно застосовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь слухача відрізняється точністю формулювань, логікою, достатнім рівнем узагальненості знань.

80 – 89 – слухач знає і може самостійно сформулювати основні визначення та пов'язати їх з реальними явищами, може привести вербальне формулювання основних положень теорії, навести приклади їх застосування в практичній діяльності. Слухач може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна.

65 – 79 – слухач знає і може самостійно сформулювати основні визначення та пов'язати їх з реальними явищами, може привести вербальне формулювання основних положень теорії, навести приклади їх застосування в практичній діяльності, але не завжди може їх обґрунтувати. Слухач може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим.

55 – 64 – слухач володіє більшою частиною навчального матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки.

50 – 54 – слухач володіє більшою частиною навчального матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки.

1 – 49 – відповідь слухача при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про систему

військової педагогіки та психології. У відповіді цілком відсутня самостійність.

Оцінка за залік не може бути меншою 50 балів для отримання загальної позитивної оцінки за навчальну дисципліну.

Під час визначення рейтингової оцінки навчальної дисципліни (**R**), отримані бали за залік враховуються з коефіцієнтом 0,3.

Розподіл балів, які отримують курсанти очної форми навчання за залік:

Максимальна/мінімальна оцінка в балах						
Поточне оцінювання та самостійна робота					Залік	Всього
У тому числі за темами				Всього		
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4			
15/5	15/5	15/10	15/10	60/30	40/20	100/50

Максимальна кількість балів, яку може отримати курсант за роботу на одному занятті:

Вид заняття (завдання)	Кількість балів
Семінарське заняття	6/3
Групове заняття	4/2
Практичне заняття	4/2

Розподіл балів, які отримують курсанти очної форми навчання за екзамен:

Максимальна/мінімальна оцінка в балах			
Поточне оцінювання та самостійна робота		Залік	Всього
У тому числі за темами	Всього		
Тема 3			
60/30	60/30	40/20	100/50

Максимальна кількість балів, яку може отримати курсант за роботу на одному занятті:

Вид заняття (завдання)	Кількість балів
Семінарське заняття	6/3
Групове заняття	4/2
Практичне заняття	4/2

Умови допуску до (заліку)

Курсант допускається до заліку, якщо він виконав всі види робіт, які передбачені індивідуальним навчальним планом (робочою програмою навчальної дисципліни) та набрав не менше ніж 50 % балів від суми рейтингових балів контрольних заходів протягом вивчення тем навчальної дисципліни.

Курсант який набрав протягом вивчення тем навчальної дисципліни та виконання індивідуального завдання рейтингову оцінку менше за 50 % від максимальної кількості балів, до заліку не допускається.

8. Методичне забезпечення

8.1. Методичне забезпечення навчальної дисципліни включає:

1. Доктрина військового лідерства у Збройних силах України. ОП 1-296: затв. НГШ ЗС України від 22.01.2024.

1. Осьодло В. І., Поздишев С. О., Хміляр О. Ф., та інші. Психолого-педагогічні аспекти діяльності військового керівника : підручник. Київ : НУОУ, 2014. 354 с.

2. Хміляр О., Москальов І., Іллющенко С., та інші. Концепція лідерства за стандартами армій країн НАТО (Conception of leadership in accordance with the armies standards of NATO countries) : навчальний посібник. Київ : НУОУ, 2018. 252 с.

3. Осьодло В. І., Поздишев С. О., Салкуцян С. М., та інші. Психологічна концепція лідерства (Nato leadership concept): навчальний посібник. Київ : НУОУ, 2015. 108 с.

8.2. Перелік типових питань для проведення підсумкового контролю:

Перелік типових питань для проведення заліку:

1. Сьогодення та майбутнє організацій інформаційного суспільства.
2. Нові компетентності військового лідера.
3. Характеристика суспільств “третьої хвилі цивілізації” (переваги та виклики).
4. Чому в інформаційному суспільстві дбати про людей ефективно (нова культура військового управління)?
5. Як суспільства захищаються від гібридних загроз (нові ролі військового лідерства)?
6. Військове лідерство в країнах демократії.
7. Роль військового лідера в розвитку “розподіленої відповідальності” громадянського суспільства та Збройних Сил за воєнну безпеку.
8. Теорія визначних особистостей.
9. Теорія лідерських якостей.
10. Поведінкова та ситуаційна теорії лідерства.

11. Сучасні теорії лідерства.
12. Військове лідерство в сучасних умовах. Офіцер як лідер військового колективу.
13. Визначення лідерських функцій та властивостей військового керівника.
14. Розкрити основні етапи становлення офіцера як лідера військового колективу.
15. П'ятирівнева концепція становлення лідера за Джоном Максвелом.
16. Етика і лідерство.
17. Виникнення моральних дилем в ході ведення бойових дій.
18. Токсичне та харизматичне лідерство.
19. Етика військового лідера в сучасних моделях ефективної воєнної організації.
20. Моральні стандарти доброчесності офіцерів Збройних Сил.
21. Категорії військового обов'язку та ціннісні стандарти діяльності військового лідера.
22. Кодекси поведінки військовослужбовців Збройних сил України.
23. Внутрішньо групові процеси, їх зміст, організація та управлінський вплив на них.
24. Роль військового лідера у створенні, підтриманні і збереженні традицій підрозділу.
25. Принципи і методи Teambuilding.
26. Розподілене лідерство та делегування повноважень.
27. Командування на досягнення кінцевої мети.
28. Стилi міжособистісної взаємодії військового лідера у колективі.
29. Теоретичні основи мотивації військово-професійної діяльності.
30. Принципи та підходи мотивуючої організації праці.
31. Драйвери бойової активності військовослужбовців.
32. Закони і принципи тайм-менеджменту.
33. Техніки управління часом військового лідера.
34. Визначення причин марнування часу у військово-професійній діяльності.
35. Роль лідерства у розв'язанні актуальних проблем військової практики.
36. Інтелектуальне домінування та ініціатива на полі бою.
37. Вплив когнітивних упереджень та процес ухвалення управлінських рішень.
38. Принципи та правила критичного мислення військового лідера.
39. Визначення та аналіз ризиків у військово-професійній діяльності.
40. Класифікація та типологія проблем.
41. Зміни і розвиток військового підрозділу.
42. Роль військового лідера у подоланні кризових ситуацій.
43. Природа та структура міжособистісних конфліктів. Види конфліктів.
44. Стратегії поведінки у конфлікті.

45. Методи та технології управління міжособистісними конфліктами.
46. Визначити позитивні та негативні сторони міжособистісного конфлікту.
47. Тренування та психологічна підготовка лідера до участі в бойових діях.
48. Бойовий дух та ефективність підрозділу.
49. Аналіз проведених бойових дій підрозділу.
50. Чого очікують військовослужбовці від своїх лідерів у бойових умовах?

9. Рекомендована література

1. STANAG 2565 MEDSTD – “Психологічні поради для лідерів під час виконання бойових завдань”.
2. Агаєв Н. А., Скрипкін О. Г., Дейко А. Б. та ін. Алгоритм роботи військового психолога щодо психологічного забезпечення професійної діяльності особового складу ЗСУ : метод. реком. Київ : НДЦ ГП ЗС України, 2016. 147 с.
3. Алюшина Н.О. Тайм-менеджмент посадовця: мистецтво планувати та управляти своїм часом. Київ : НАДУ, 2015. 40 с.
4. Антоніо Менегетті. Психологія лідера. Терравіва Інвест, 2018. 282 с.
5. Військова психологія та лідерство в Україні: проблеми та виклики впродовж циклу розгортання бойових дій : навч. посіб. Київ : Захист Патріотів. 2018. 263 с.
6. Військова психологія та педагогіка: інноваційний підхід : підручник / авт. кол. С.Д. Максименко, В.І. Осьодло, М.С. Корольчук), та ін. / За заг. ред. академіка С.Д. Максименка. Київ : НУОУ, 2013. 811 с.
7. Військова психологія та педагогіка: інноваційний підхід: у 2 ч. Ч. 2: підручник / [Ю. С. Красильник, Г. О. Верхованцев, Л. І. Карпова-Чемерис та ін.] Київ : НУОУ, 2013. 336 с.
8. Джордан Елленберг. Як ніколи не помилятися. Сила математичного мислення. Київ : Наш формат. 2017. 408 с.
9. Дуткевич Т.В. Управління нововведеннями в організації. Психологія управління : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. 325 с.
10. Корольчук М. С., Корольчук В. М., Миронець С. М. та ін. Психологія праці у звичайних та екстремальних умовах : навч. посіб. Київ : КНТЕУ, 2015. 651 с.
11. Корольчук М. С., Корольчук В. М., Ржевський Г. М. та ін. Практична психологія : навч. посіб. Київ : КНТЕУ, 2014. 727 с.
12. Корольчук М., Крайнюк В., Марченко В. Психологія. Схеми, опорні конспекти, методики. Навчальний посібник. Київ : Ніка центр, 2010. 320 с.

13. Максименко С. Загальна психологія. 3-є видання. Навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 272 с.
14. Основи військової психології : навч. посіб. / Г. В. Бондарев, П. П. Круть; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 272 с.
15. Осьодло В. І., Будагьянц Л. М. Соціально-філософські та психологічні аспекти сучасних війн: Монографія. Київ : Видавничий дім «АртЕк», 2018. 406 с.
16. Осьодло В. І., Поздишев С. О., Салкуцян С. М., та інші. Психологічна концепція лідерства (Nato leadership concept): навчальний посібник. Київ : НУОУ, 2015. 108 с.
17. Осьодло В. І., Поздишев С. О., Хміляр О. Ф., та інші. Психолого-педагогічні аспекти діяльності військового керівника : підручник. Київ : НУОУ, 2014. 354 с.
18. Осьодло В.І. Психологія професійного становлення офіцера: [монографія]. Київ : ПП “Золоті ворота”, 2016. 463 с.
19. Прикладні аспекти військової психології: навчальний посібник / за заг. ред. В.І. Осьодла. Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2015. 208 с.
20. Про лідерство. 10 найкращих статей з Harvard Business Review ; пер. з англ. О. Лобастової. Київ : Вид. група КМ-БуКС, 2018. 216 с.
21. Про стратегічне лідерство. 10 найкращих статей з Harvard Business Review; пер. з англ. О. Лобастової. Київ : Вид. група КМ-БуКС, 2018. 233 с.
22. Про управління персоналом. 10 найкращих статей з Harvard Business Review; пер. з англ. Л. Лебеденко. Київ : Вид. група КМ-БуКС, 2018. 256 с.
23. Психологія бою: діяльність командира підрозділу щодо підтримання морально-психологічного стану особового складу в ході бойових дій: метод. посібн. / А. М. Романишин, О. В. Бойко, Д. Н. Богородиці, кий «та ін.». Львів: НАСВ, 2015. 322 с.
24. Психологія індивідуальної роботи з військовослужбовцями: навчально-методичний посібник / О. Дундук, А. Неурова, А. Романишин «та ін.». Львів : НАСВ, 2021. 285 с.
25. Психологія і педагогіка військових колективів: навчальний посібник. / В. О. Ананьїн, В. В. Горлинський, О. О. Пучков, О. В. Уваркіна; за. ред. В. О. Ананьїна ;: ІСЗЗІ КПП ім. Ігоря Сікорського, Київ Вид-во «Політехніка», 2021. 274 с.
26. Соціально-психологічні технології управління військовими колективами: навчал.-метод. посібн. / Т.Л. Грицевич, О.С. Капінус, Т.М. Мацевко, П.П. Ткачук. Львів: НАСВ, 2018. 256 с.
27. Татенко В.О. Лідер XXI/LIDER XXI. Соціально-психологічні студії. Київ : Видавничий дім “КОРПОРАЦІЯ”, 2014. 198 с.
28. Хміляр О., Москальов І., Іллющенко С., та інші. Концепція лідерства за стандартами армій країн НАТО (Conception of leadership in accordance with the armies standards of NATO countries) : навчальний посібник. Київ : НУОУ, 2018. 252 с.
29. Хоменко І.В. Евристика: мистецтво полеміки. Підручник. Київ :

Юринком, 2018. 182 с.

30. Ягупов В.В. Військова психологія : [підручник]. Київ : Тандем, 2004. 656 с.

Додаткове інформаційно-методичне забезпечення:

1. Доктрина військового лідерства у Збройних силах України. ОП 1-296: затв. НГШ ЗС України від 22.01.2024.
2. Вести. Боротися. Перемагати. Етос морської піхоти України / за ред. А. Зелінського. Київ: Український кризовий медіацентр за сприяння посольства США в Україні та ГО “Дух Америки”, видання 2017 року, 133 с.
3. Зелінський А. Анатомія Воїна: Дух, Шлях, Сила. Київ: “Коло життя”, видання 2023 року, 215 с.
4. Зелінський А. Семенові зорі. Львів: Видавництво Старого Лева, 2023. 488 с.
5. Прессфілд С. Вогняні брами: героїчний епос про битву під Тернопілами. Київ: Наш формат, видання 2023 року.
6. Віллінк Д. Бебін Л. Абсолютна відповідальність. Уроки лідерства від морських котиків. Київ: Книголав, видання 2020 року, 400 с.
7. Віллінк Д. Дисципліна – це свобода. Київ: #книголав, видання 2022 року, 256 с.
8. Віллінк Д. Стратегія і тактика лідерства / пер. з англ. Л. Пилаєва. Київ: Book Chef, 2021. 368 с.
9. Грейтенс Е. Стійкість: тяжко виборена мудрість для кращого життя./пер. з англ. О. Тільна. Харків: Вид-во “Ранок”, видання 2021 року, 432 с.
10. Макрейвен В. Г. Застеляйте ліжко / пер. з англ. Т. Заволоко. Київ: Видавнича група КИ-БУКС, видання 2020 року, 128 с.
11. Макрейвен В. Код героя. Уроки гарно прожитого життя. Київ: КМ-Букс, видання 2022 року, 168 с.
12. Макрейвен В. Морські історії. Моє життя у спецопераціях. Київ: КМ-БУКС, видання 2020 року, 408 с.
13. Army Leadership and The Profession ADP 6-22, July, 2019.
14. Army Leader Transitions Handbook, 2023.
15. Leader Development. FM 6-22, November, 2022.
16. Mission and Command. Command and Control of Armed Forces. ADP 6-0, July, 2019.